

Riktlinje för bedömning av insatser enligt socialtjänstlagen (2025:400) för omvårdnad och praktiskt stöd

Äldre- och omsorgsnämnden

Metadata om dokumentet

Dokumentnamn Riktlinje för bedömning av insatser enligt socialtjänstlagen (2025:400) för omvårdnad och praktiskt stöd		Dokumenttyp Riktlinje	Omfattar Vård och omsorg
Beslutsinstans Äldre- och omsorgsnämnden	Dokumentansvarig Socialchef	Publicering Ledningssystem	

Beslutad/datum 2025-09-18	Översyn bör göras 2026-06-12	Klassificering 1.3.1.	Diarienummer ÄON 2025/106
Relation	Ersätter 2025-02-13	Författningssamling	

INNEHÅLL

1 Syfte	4
1.1 MÅLGRUPP	5
1.2 AVGRÄNSNINGAR	5
2 BEHOVSBEDÖMNING	6
2.1 LAGBESTÄMMELSER	6
2.2 SKÄLIGA LEVNADSFÖRHÅLLANDEN	6
2.3 SEKRETESS OCH TYSNADSPLIKT	7
2.4 INDIVIDENS BEHOV I CENTRUM	7
2.5 SAMTYCKE, FULLMAKTER OCH ANHÖRIGBEHÖRIGHET	7
2.6 FÖRHANDSBESKED - ANSÖKAN OM INSATS INFÖR FLYTT TILL ANNAN KOMMUN	9
2.7 TILLFÄLLIG VISTELSE I KOMMUNEN	10
2.8 EU/EES MEDBORDARE	10
2.9 BARNPERSPEKTIVET	10
2.10 ANMÄLNINGSSKYLDIGHET VID ORO FÖR BARN	11
2.11 ANHÖRIGPERSPEKTIV OCH STÖD TILL ANHÖRIGA	11
2.12 VÅLD	11
2.13 HUSHÅLLSGEMENSKAP	12
2.14 KVARBOENDEPRINCIPEN	12
2.15 BESLUT OM INSATS - TIDSBEGRÄNSNING	12
2.16 VERKSTÄLLANDE AV INSATS	12
2.17 PLANERING AV INSATS	12
2.18 UPPFÖLJNING AV INSATS	13
2.19 ÖVRIGA BESTÄMMELSER	13
3 INSATSER	16
3.1 HEMTJÄNST	16
3.1.1 SCHABLONTID FÖR HEMTJÄNSTINSATSER	16
3.1.2 TILLFÄLLIGT UTÖKAD HEMTJÄNST	17
3.1.3 PAUSADE HEMTJÄNSTINSATSER	17
3.1.4 SERVICEINSATSER	17
3.1.5 OMVÅRDNADSINSATSER	20
3.2 DAGVERKSAMHET	26
3.3 KORTTIDSBOENDE	27
3.4 VÄXELVÅRD	28
3.5 PALLIATIV VÅRD – I LIVETS SLUTSKEDE	28
3.7 SÄRSKILT BOENDE	29
3.7.1 PARBOENDE	30
3.7.2 MEDFLYTT TILL SÄRSKILT BOENDE (MEDBOENDE)	30
3.7.3 HEMTJÄNSTINSATSER I SÄRSKILT BOENDE	30
3.8 ANHÖRIGSTÖD	31
3.9 KONTAKTPERSON	32

RIKTLINJE FÖR HANDLÄGGNING OCH BESLUT OM INSATSER FÖR OMVÅRDNAD OCH PRAKTISKT STÖD I SALA KOMMUN

1 Syfte

Syftet med riktlinjen är att säkerställa att beslut fattas enligt samma bedömningsgrunder. Dokumentet ska även ge information till sökande, anhöriga och allmänheten om vilket stöd de kan förvänta sig från socialtjänsten.

Riktlinjerna grundas i gällande lagstiftning, rättspraxis samt beslut som fattas i Äldre- och omsorgsnämnden (ÄON). Insatserna ska främja självständighet, trygghet och välmående.

Biståndshandläggare på Biståndsenheten tillhör Social- och arbetsmarknadsnämnden (SAN) och arbetar utifrån riktlinjen i sina bedömningar inför beslut. Beslut om insats beviljas av Biståndsenheten genom delegation från ÄON. Riktlinjerna ska säkerställa att kommunens medborgare behandlas lika oavsett biståndshandläggare.

En individuell bedömning kan resultera i att ett beslut avviker från det som beskrivs i riktlinjerna om det finns särskilda skäl. Avvikelse kan innebära att den sökande har ett behov av insatser i större omfattning än vad som anges i riktlinjerna för att vara tillförsäkrad skäliga levnadsförhållanden. Ett sådant beslut fattas av Social- och arbetsmarknadsnämndens utskott (SANU).

Insatserna *Avlösarservice i hemmet* och *Kontaktperson* verkställs av SAN. Övriga insatser verkställs av ÄON.

1.1 MÅLGRUPP

I den här riktlinjen beskrivs vilka kriterier som avser insatser som vanligen beviljas i samband med handläggning enligt socialtjänstlagen av ärenden som rör vuxna personer med fysiska och/eller psykiska funktionsnedsättningar samt vuxna personer som befinner sig i livets slutskede. Riktlinjen beskriver vilken omfattning som i regel definieras som skäliga levnadsförhållanden. Definitionen av äldre är enligt Statistiska centralbyrån 65 år och finns angivet i Sala kommuns antagna äldreplan.

1.2 AVGRÄNSNINGAR

Riktlinjerna avser inte insatser:

- enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)
- enligt Lagen om vård av missbrukare (LVM)
- enligt Lag med särskilda bestämmelse om vård av unga (LVU)
- till barn och unga generellt
- för ekonomiskt bistånd
- inom socialpsykiatri

Frågor som gäller hälso- och sjukvårdslagen (HSL) behandlas inte i riktlinjerna annat än i de delar som handlar om insatser för egenvård.

2 BEHOVSBEDÖMNING

2.1 LAGBESTÄMMELSER

Rätten till insatser regleras i socialtjänstlagen (2025:400). Insatser beslutas enligt 11 kap. 1 § och kan ges till enskilda oavsett ålder. Av 8 kap. 3–4 § framgår att nämnden ska verka för att äldre personer får goda bostäder samt insatser och andra lättåtkomliga tjänster. Äldre personer ska, så långt det är möjligt, kunna välja när och hur insatser i boendet och andra lättåtkomliga tjänster ska ges. Av 8 kap. 10 § framgår att nämnden ska verka för att personer som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra.

Kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får de insatser som de behöver (4 kap. 1 § socialtjänstlagen).

All behovsbedömning utgår från individens behov. Kommunerna har möjlighet att upprätta riktlinjer som vägledning för bedömningar och vid varje ansökningstillfälle måste en individuell bedömning göras. Insatsen ska medföra att personen uppnår skäliga levnadsförhållanden och det ska stärka personens möjlighet att leva ett självständigt liv. Den enskilde ska ges inflytande över planering, utformning och genomförande av insatserna.

Behovsbedömningsprocessen ska fokusera på individens behov och innefatta följande frågor:

- Vilket behov föreligger, hur ser aktuella förhållanden ut?
- Kan behovet tillgodoses på annat sätt än genom socialtjänsten?
- Vilka insatser kan socialtjänsten erbjuda för att stärka den enskildes förmåga att leva ett självständigt liv?

2.2 SKÄLIGA LEVNADSFÖRHÅLLANDEN

De insatser som beviljas enligt socialtjänstlagen ska tillförsäkra den enskilde skäliga levnadsförhållanden. Skäliga levnadsförhållanden ger uttryck för minimikrav vad gäller kvaliteten och omfattningen på den beviljade insatsen. En utgångspunkt för bedömningen av vad som är skäligt ska alltid vara den enskildes rätt till ett värdigt och så långt som möjligt självständigt liv. Hänsyn tas till hur livssituationen kan se ut för personer i jämförbar ålder samt rättspraxis.

Vid bedömning av insats görs en sammanvägning av olika omständigheter såsom den önskade insatsens lämplighet som sådan, kostnaderna för den önskade insatsen i jämförelse med andra insatser samt den enskildes önskemål. Det finns inte någon obegränsad frihet för den enskilde att välja sociala tjänster oberoende av kostnad (prop. 00/01, RÅ 1986 ref 175). I bedömningen av vad som är skäligt görs en sammantagen bedömning av den enskildes totala behov.

Ansökan om insatser i ordinärt boende avslås, eller utökade insatser nekas, i ärenden när behovet av insatser är omfattande, skäligen levnadsförhållanden inte kan tillförsäkras och kostnaderna för de sammantagna insatserna för kvarboende väsentligen överskrider den för särskilt boende och korttidsboende.

I begreppet skäligen levnadsförhållanden ingår det för den som har beviljats, eller beviljas, särskilt boende, att kunna fortsätta sammanbo med sin make/maka, sammanboende eller registrerad partner oavsett olika omsorgsbehov.

2.3 SEKRETESS OCH TYSNADSPLIKT

Den som är anställd av kommunen omfattas av offentlighets- och sekretesslagen. Tystnadsplikt och sekretess gäller för uppgifter om enskildas personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller dennes anhöriga lider men. Sekretessen kan hävas om den enskilde eller god man/förvaltare ger sitt samtycke.

Statliga myndigheter som exempelvis Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten har rätt att begära uppgifter om personen.

2.4 INDIVIDENS BEHOV I CENTRUM

Sala kommun utreder enligt Individens behov i centrum (IBIC). IBIC är ett utredningsinstrument som ger stöd att identifiera och beskriva individens behov, resurser, mål och resultat. Syfte med IBIC är att individens stöd utgår från personens individuella behov och mål. Individens behov ska vara utgångspunkten för hur insatsen utformas och genomförs. Individens behov är utgångspunkten för hur insatsen utformas, genomförs och hur behoven följs upp.

2.5 SAMTYCKE, FULLMAKTER OCH ANHÖRIGBEHÖRIGHET

Samtycke och fullmakt

Den enskilde kan få stöd att föra sin egen talan. Dels genom muntligt samtycke eller genom skriftlig fullmakt. Muntligt samtycke ska dokumenteras i myndighetens verksamhetssystem. En skriftlig fullmakt ska lämnas in till myndigheten och vara undertecknad av den enskilde. Av fullmakten ska framgå vem den avser samt vem som har fullmakt att föra enskildes talan. Det ska även framgå uppdragets omfattning, dvs. om den ger helt eller delvis rätt att föra enskildes talan. Fullmakten behöver inte vara bevittnad.

Muntliga och skriftliga fullmakter ska kontrolleras regelbundet för att se ifall de fortfarande är giltiga. En fullmakt kan alltid återkallas av den enskilde, något som den enskilde ska informeras om.

Framtidsfullmakt

Av lagen (2017:310) om framtidsfullmakt framkommer att en framtidsfullmakt är en fullmakt som någon (fullmaktsgivaren) ger åt en fysisk person

(fullmaktshavaren) att företräda fullmaktsgivaren för det fall han eller hon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller något liknande förhållande varaktigt och i huvudsak inte längre har förmåga att ha hand om de angelägenheter som fullmakten avser.

Framtidsfullmakter är ett alternativ till ordningen med god man, förvaltare och ett komplement till vanliga fullmakter. Se mer under rubriken *Behörigheters förhållande till varandra*.

Av en framtidsfullmakt ska det framgå:

1. att det är en framtidsfullmakt och vem som är fullmaktsgivare
2. vem eller vilka som är fullmaktshavare
3. vilka angelägenheter fullmakten omfattar
4. vilka övriga villkor som gäller

Den som fyllt 18 år och har förmåga att ha hand om sina angelägenheter får enligt lagen upprätta en framtidsfullmakt. Den som inte förstår vad en framtidsfullmakt är kan inte skriva en fullmakt med bindande verkan. Det är inte heller möjligt att skriva en framtidsfullmakt för någon annan.

Fullmaktsgivaren ska i två vittnens samtidiga närvaro skriva under fullmaktshandlingen eller intyga att fullmaktsgivaren har skrivit under handlingen.

Av lagen följer att fullmakten får omfatta ekonomiska och personliga angelägenheter. I begreppet personliga angelägenheter ingår frågor om socialtjänst, till exempel boende, daglig verksamhet eller kontaktperson. Dit hör också att stötta fullmaktsgivaren i sina kontakter med hälso- och sjukvården.

Fullmaktshavaren får inte fatta beslut om vård-, tandvårds- och behandlingsåtgärder inom hälso- och sjukvården för fullmaktsgivaren.

Huvudregeln är att det är fullmaktshavaren – inte fullmaktsgivaren – som bestämmer när fullmaktsgivarens medicinska tillstånd kräver att fullmakten börjar gälla. Om fullmaktshavaren inte själv vill avgöra det, kan tingsrätten efter ansökan från fullmaktshavaren bestämma om fullmakten ska börja gälla eller inte. Det är möjligt att i sin framtidsfullmakt skriva in att det måste vara tingsrätt som avgör om fullmakten ska träda i kraft.

Anhörigbehörighet

Enskilda som behöver stöd med den dagliga livsföringen får ofta stöd av sina anhöriga. Anhöriga får behörighet genom bestämmelser i 17 kap. föräldrabalken utan fullmakt att stötta den enskilde. För att anhörigbehörighet ska gälla krävs att den enskilde uppenbart mist förmågan att ta hand om sina angelägenheter på grund av sjukdom, psykisk funktionsnedsättning, försvagat hälsotillstånd eller något liknande förhållande. Det ska ha skett efter 18-årsdagen. Anhörig har då behörighet att stötta enskild i ansökningar som berör den enskildes dagliga livsföring.

I förarbeten finns beskrivet att daglig livsföring avser hemtjänst.

Om det uppstår behov av stöd med rättsliga eller personliga angelägenheter, eller ekonomiska frågor som ligger utanför det dagliga, behöver den enskilde en god man eller förvaltare. Det gäller även om det inte finns någon anhörig som vill eller kan ge stöd.

Turordning för anhörigbehörighet:

1. Make/maka (även registrerad partner) eller sambo
2. barn
3. barnbarn
4. föräldrar
5. syskon (även halvsyskon)
6. syskonbarn

Det krävs juridiskt släktskap för anhörigbehörighet. Styvföräldrar och styvsyskon omfattas inte av behörigheten. Turordning mellan de olika anhöriga innebär att barn inte är behöriga att ge stöd förrän eventuell make/maka inte kan eller vill ge stöd. Detsamma gäller barnbarn som alltså inte är behöriga förrän make/maka och samtliga barn har räknats bort.

Om det finns flera anhöriga under samma punkt, exempelvis flera barn, företräder de gemensamt den enskilde. Det är möjligt att lämna fullmakt till varandra så att ett av barnen utövar behörigheten själv.

Behörigheters förhållande till varandra

God man och förvaltare går före framtidsfullmakt. Det innebär att en framtidsfullmakt inte gäller då enskild är anordnad god man eller förvaltare. God man, förvaltare och framtidsfullmaktshavare går före anhörigbehörighet. Det betyder att god man, förvaltare och framtidsfullmaktshavare bestämmer före anhöriga i de frågor som god man, förvaltare eller framtidsfullmakt är behörig i. Det är möjligt att nyttja anhörigbehörigheten eller framtidsfullmakt för de uppgifter och frågeställningar som inte innefattar det uppdrag en högre behörighet har. Exempelvis är det möjligt att kombinera god man om uppdraget är förvalta egendom och framtidsfullmakt för uppdraget sörja för person.

2.6 FÖRHANDBESKED - ANSÖKAN OM INSATS INFÖR FLYTT TILL ANNAN KOMMUN

Om en person har behov av stöd av insatser för att kunna bosätta sig i en annan kommun krävs ett förhandsbesked. Enligt 29 kap. 7 § socialtjänstlagen är det personer som till följd av ålderdom, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom med varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser som har rätt att ansöka om förhandsbesked. Hemkommunen är skyldig att bistå inflyttningskommunen med utredning. En prövning görs inledningsvis gällande

om personen tillhör gruppen med rätt att söka insats. Om personen tillhör gruppen görs en behovsbedömning i enlighet med inflyttningskommunens riktlinjer. Personen behandlas som att den var boende i inflyttningskommunen och eventuella tillgodosedda behov i hemkommunen tas inte i beaktning. Om personen inte uppfyller kriterierna görs ett avslag där motiveringen framgår.

2.7 TILLFÄLLIG VISTELSE I KOMMUNEN

För personer som tillfälligt besöker Sala kommun och behöver insatser i form av stöd i hemmet gäller att bosättningskommunen (hemkommunen) ansvarar för beslut. Det gäller vistelser upp till sex månader. Sala kommun som vistelsekommun är skyldig att bistå hemkommunen med stöd i utredning och verkställighet av insatser. Bosättningskommunen ska ersätta vistelsekommunen för de kostnader som det innebär att verkställa de beslutade insatserna. Bosättningskommunen ska ersätta vistelsekommunen enligt den ersättningsnivå som gäller i bosättningskommunen. Någon möjlighet att överklaga ett ersättningsbeslut finns inte och vistelsekommunen har ingen möjlighet att kräva ersättning för utredningskostnader.

För akuta situationer har Sala kommun som vistelsekommun yttersta ansvaret för insatser enligt den grundprincip som gäller i socialtjänstlagen. Personen har bara rätt till insats för att lösa en akut nödsituation som inte går att lösa på annat sätt. Vad som är nödvändigt stöd för att lösa en akut nödsituation måste bedömas i varje enskilt fall.

2.8 EU/EES MEDBORGARE

EU/EES-medborgare som vistas i Sverige omfattas av kommunens yttersta ansvar för insatser enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen EU/EES-medborgare som bedöms ha uppehållsrätt i Sverige har rätt till sociala insatser och andra sociala förmåner på samma villkor som svenska medborgare. För socialtjänsten innebär EU-rättens likabehandlingsprincip att EU/EES medborgare eller familjemedlem som bedömts ha uppehållsrätt i Sverige har rätt till insatser på samma villkor som svenska medborgare.

2.9 BARNPERSPEKTIVET

Verksamheter kan på olika sätt komma i kontakt med barn. Av 3 kap. 1 § socialtjänsten framgår att vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Sedan år 2020 är barnkonventionen (FN:s konvention om barnets rättigheter) lag i Sverige. Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Vad som är barnets bästa måste avgöras i varje enskilt fall och hänsyn ska tas till barnets egen åsikt och erfarenhet. Det betyder inte att det alltid ska vara utslagsgivande, även andra intressen kan ha samma eller större betydelse.

2.10 ANMÄLNINGSSKYLDIGHET VID ORO FÖR BARN

Enligt 19 kap. 1 § socialtjänstlagen är yrkesverksamma inom bland annat socialtjänsten och hälso- och sjukvården skyldiga att genast anmäla till nämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Anmälningsskyldigheten innebär att sekretessen mellan olika verksamheter bryts. Anmälan ska göras till Barn- och ungdomsenheten.

2.11 ANHÖRIGPERSPEKTIV OCH STÖD TILL ANHÖRIGA

Av socialtjänstlagens 13 kap. 9 § framgår att nämnden ska erbjuda stöd för att underlätta för personer som vårdar, ger stöd till en närstående med funktionsnedsättning, som är långvarigt sjuk eller äldre. Det finns olika former av insatser som syftar till att fysiskt, psykiskt eller socialt underlätta den anhöriges situation. Exempel på insatser är avlösarservice, växelvård och dagverksamhet.

Närstående är enligt lagen den som vårdas. Anhörig den som stödjer och vårdar. I bedömningen ska anhörighetsperspektivet beaktas. Utgångspunkten för bedömningen är den som vårdas och den anhörigas behov av stöd och avlastning. Anhörigas ska göras delaktiga och informeras under utredningen och insatsens utförande. Det är den som vårdas som får beslut om insatsen.

Det förekommer att barn under 18 år ger omfattande stöd till föräldrar eller syskon. Stöd till de barnen regleras inom ramen för socialtjänstlagen 18 kap. 1 § samt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) 5 kap 7 §.

2.12 VÅLD

Socialtjänsten bör beakta den särskilda utsatthet eller sårbarhet för att utsättas för våld som en person kan ha på grund av bland annat funktionsnedsättning och ålder.

Våld kan vara:

- Fysiskt
- Psykiskt
- Sexuellt
- Försummelse
- Ekonomiskt
- Hedersrelaterat
- Materiellt
- Digitalt

I de fall en person behöver insatser på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning och samtidigt insatser på grund av utsatthet för hot eller våld ska samverkan ske mellan Biståndsenheten och Vuxenenheten. Det är av stor vikt att medarbetare inom IFO har kunskap om våld i nära relationer för att kunna upptäcka behov och vägleda utsatta individer till rätt insats.

2.13 HUSHÅLLSGEMENSKAP

Enligt äktenskapsbalken har makar ett gemensamt ansvar för hem och barn och ska i samråd verka för familjens bästa. Det innebär att hemmets skötsel, som t.ex. att städa, handla, laga mat och liknande uppgifter är makarnas gemensamma ansvar. Motsvarande gäller i praktiken för sambor. Finns flera personer, exempelvis hemmavarande barn eller annan närstående, i hushållet ska samtligas förmåga att kunna utföra hushållsgemensamma insatser bedömas i utredningen. Det kan också finnas ett visst ansvar att bistå den enskilde, exempelvis nattetid. Underårigas förmåga att bidra ska utredas i förhållande till mognad och ålder.

2.14 KVARBOENDEPRINCIPEN

Socialtjänsten ska verka för kvarboende vilket innebär att enskilda så länge som möjligt ska kunna bo kvar i den egna bostaden med stöd av hemtjänst och kompletterande insatser. Insatserna ska planeras i nära samverkan med den enskilde och om så önskas med närstående/legal företrädare och/eller övrigt nätverk. Så långt möjligt och utifrån var och ens förutsättningar ska insatserna stödja möjligheterna till ett självständigt och värdigt liv.

I första hand ansvarar den enskilde själv för att planera och ordna sin bostadssituation. Det innebär exempelvis att se över framkomlighet, handikappanpassa samt underhåll av bostaden.

2.15 BESLUT OM INSATS - TIDSBEGRÄNSNING

Enligt Socialstyrelsen (2021) anses det vara lämpligt att tidsbegränsa beslut om den enskildes behov av stöd antas förändras över tid. Däremot anses det mindre lämpligt att tidsbegränsa beslut om den enskildes behov av stöd antas vara oföränderligt inom överskådlig tid, så som beslut om särskilt boende.

2.16 VERKSTÄLLANDE AV INSATS

Vid gynnande beslut skickar Biståndsenheten en beställning till aktuell utförare där det tydligt framgår vilket behov av stöd som föreligger, vilka insatser som beviljats samt målsättning med insatser. Av beställningen ska det framgå om insats ska genomföras som stödjande/tränande, kompletterande eller kompenserande. Insatser ska påbörjas skyndsamt och en bedömning om vad skyndsamt innebär behöver göras i varje enskilt fall. Det är den enskildes behov av stöd som ligger till grund för bedömningen.

2.17 PLANERING AV INSATS

Vid planering av insatser och upprättande av genomförandeplan ska den enskildes delaktighet främjas och önskemål tas i beaktande. Utföraren upprättar det tillsammans med den enskilde och eventuellt anhöriga eller legal företrädare.

Det finns inte möjlighet att välja vilken dag eller tid en viss insats ska utföras. Den enskilde ska ha möjlighet att lämna önskemål, så som vilken dag hen vill duscha och om momentet ska ske på förmiddag eller eftermiddag. Det finns inte heller möjlighet att välja vem i utförarens personal ska utföra insatsen.

2.18 UPPFÖLJNING AV INSATS

Beslut ska följas upp minst en gång per år och i god tid innan beslutet upphör att gälla. Biståndsenheten ska följa upp pågående insatser för att kunna göra en bedömning utifrån den enskildes nuvarande behov och därmed om insatser ska fortsätta, förändras eller avslutas. Om inga förändrade förhållanden har kommit till socialtjänstens kännedom, följs beslut upp minst en gång per år.

Biståndsenheten ansvarar för att följa upp att utförande av insatser sker i enlighet med beslut, att insatserna tillgodoser den enskildes behov av stöd samt att hänsyn tas till den enskildes delaktighet och inflytande. Vidare inhämtar Biståndsenheten vid uppföljning relevant information från utförare och andra berörda professioner.

2.19 ÖVRIGA BESTÄMMELSER

Lex Sarah

Lex Sarah innebär att personal inom vissa verksamheter är skyldiga att rapportera missförhållanden. Det gäller bland annat inom socialtjänst, äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning. Även risk för missförhållanden ska rapporteras. Det räcker med att någon personal misstänker att det finns allvarliga brister eller att det sker övergrepp för att det ska rapporteras.

Exempel:

- Fysiska övergrepp, till exempel slag, nypningar, skakningar eller att personal är hårdhänt.
- Psykiska övergrepp, till exempel bestraffningar, hot, trakasserier eller kränkningar.
- Sexuella övergrepp eller sexuella trakasserier, till exempel antydningar av sexuellt slag.
- Ekonomiska övergrepp, till exempel stöld, förskingring eller utpressning.

Handlingarna kan begås av personal eller av någon annan. Exempelvis en annan boende på ett äldreboende.

Vid en rapport om missförhållande ska en utredning göras samt göras möjliga åtgärder. En anmälan ska göras till IVO om utredningen visar på ett allvarligt missförhållande eller stor risk för att det ska uppstå.

Lex Maja

Enligt lagbestämmelse är det tillåtet för tjänstgörande personal inom socialtjänst och hälso- och sjukvård att bryta sekretess gentemot länsstyrelse och polis om ett djur tydligt utsätts för vanvård eller misshandel, eller uppenbart visar symtom på sjukdom eller är allvarligt skadat. Gäller även om tjänstgörande personal påträffar djur som har övergivits eller lämnats utan tillsyn under en längre tid.

Vid anmälan ska informationen begränsas till uppgifter om djuret, var djuret finns, nödvändiga uppgifter om djurhållarens identitet, adress och eventuella andra kontaktuppgifter. Det är viktigt att undvika den enskildes hälsotillstånd eller övriga personliga förhållanden.

Den sekretessbrytande bestämmelsen omfattar bara situationer då personalen påträffar ett djur i sin tjänstgöring. Bestämmelsen om sekretessbrytande gäller inte när socialtjänst eller hälso- och sjukvård på annat sätt får kännedom om djurskyddsproblem.

Lag om valfrihet (LOV) vid hemtjänst i form av serviceinsatser

Biståndshandläggaren ska sakligt och objektivt informera om aktuella utförare av tjänster enligt LOV. För hemtjänst i form av serviceinsatser har den enskilde rätt att välja vilken utförare som ska utföra den beviljade insatsen. Om den enskilde (eller företrädare) inte vill, eller kan, välja utförare ges uppdraget till ickevalsutföraren. Den enskilde har rätt att byta utförare. Vid omval kontaktar den enskilde Biståndsenheten.

Tolk

När den enskilde inte behärskar det svenska språket eller har en syn-, hörsel- eller talskada ska myndigheter vid behov anlita tolk eller tillhandahålla kommunikationshjälpmedel. Även handlingar ska översättas om det behövs.

Biståndshandläggaren ska förvissa sig om att den enskildes uppgifter och synpunkter kommer fram och att den enskilde kan tillgodogöra sig den information som lämnas. Såvida inte en fullständig förståelse i kommunikationen kan säkerställas på annat sätt ska en auktoriserad tolk anlitas. När tolk eller kommunikationshjälpmedel används vid kommunikation ska det dokumenteras i den enskildes journal i verksamhetssystemet.

Anhöriganställningar

I Sala kommun tillämpas generellt inte anhöriganställningar.

Avgifter

Insatser som inte är avgiftsbelagda är angivna i riktlinjen. Resterande insatser är belagda med avgift. Information om aktuell nivå för avgifterna finns på Sala kommuns hemsida. Information om avgifter kan även fås genom kontakt med avgiftshandläggare.

Nödvändig tandvård

Nämnden kan utfärda intyg för nödvändig tandvård, N-tandvård utefter kriterier satta av Regionen. N-tandvård räknas till exempel behandling som gör det lättare att tugga, minskar smärta eller obehag i munnen.

Kriterier för att omfattas av N-tandvård är:

- Tre dagliga omvårdnadsinsatser samt trygghetslarm och/eller nattbesök
- Omfattande och varaktigt omvårdnadsbehov, behovet ska kvarstå minst 1 år
- Omvårdnadsinsatser som utförs av anhörig räknas som komplement till beviljade omvårdnadsinsatser
- Beslut om särskilt boende

3 INSATSER

3.1 HEMTJÄNST

Hemtjänst är ett samlingsbegrepp för insatser som ökar den enskildes möjligheter till ett självständigt liv, ökad livskvalitet, trygghet i vardagen samt underlättar för den enskilde att bo kvar i den ordinära bostaden.

Hemtjänst beviljas personer, som på grund av funktionshinder, sjukdom eller ålder har svårigheter att helt eller delvis, sköta hemmet och/eller sin egen omvårdnad. Insats beviljas i de avseenden som den enskilde inte kan tillgodose sina behov själv eller få dem tillgodosedda på annat vis. Vid utförande av hemtjänstinsats ska enskild närvara och medverka vid insatsen.

Hemtjänst i Sala kommun delas in i två kategorier:

1. *Serviceinsatser*

Städ, inköp, sällskapsdjur och tvätt. Serviceinsats i form av städ, inköp och tvätt utförs dagtid mellan måndag – fredag.

Serviceinsatser i form av städ, inköp och tvätt utförs i första hand av de servicebolag som tecknat avtal med Sala kommun enligt LOV, LOV-företag. För den mottagare av hemtjänst som har stora omvårdnadsbehov eller kognitiv svikt kan beslut fattas av biståndshandläggare som innebär att kommunen blir utförare för hela insatsen. Serviceinsats i form av sällskapsdjur utförs av den kommunala hemtjänsten. Insatsen beviljas normalt inte om den sökande är gift eller sammanboende med någon som klarar av att sköta sysslan. Barn som har fyllt 15 år förväntas städa sina rum själva om de har förmåga till det. Avgift för serviceinsatser debiteras per timme.

2. *Omvårdnadsinsatser*

Insatserna ska tillgodose fysiska, psykiska och sociala behov. Stöd med att klä sig, sköta sin personliga hygien, stöd för att kunna äta och dricka samt insatser för att bryta isolering och för att den enskilde ska känna trygghet och säkerhet i det egna hemmet. Som sociala insatser räknas exempelvis ledsagning, samtal med den enskilde, social samvaro, kontakt med närstående och dagverksamhet.

Alla omvårdnadsinsatser utförs av kommunens hemtjänst.

Avgifter för omvårdnadsinsatser debiteras som en fast kostnad per månad.

3.1.1 SCHABLONTID FÖR HEMTJÄNSTINSATSER

Sala kommun arbetar delvis med schablontid för hemtjänstinsatser. Det innebär att en insats har schablontid och att utförare har möjlighet att disponera mer eller mindre tid beroende av hur behovet hos den enskilde ser ut, exempelvis vid morgonhjälp. Undantag från schablontider är insatserna serviceinsatser, ledsagning och social samvaro.

3.1.2 TILLFÄLLIGT UTÖKAD HEMTJÄNST

Utförare har rätt att utöka insatser vid akuta situationer hos personer som har pågående beslut om hemtjänst. Insatserna kan i de fallen utökas under en period av maximalt 14 dagar utan att nytt beslut fattats. Biståndsenheten ska meddelas om att utökningen skett för kännedom. Om behovet kvarstår ska en ny kontakt tas med Biståndsenheten som genomföra en behovsbedömning. Biståndsenheten kan besluta om att fortsätta tillfällig utökning i väntan på beslut om en formell ansökan från enskild finns.

3.1.3 PAUSADE HEMTJÄNSTINSATSER

Det är möjligt för enskild att under 14 dagar pausa sina insatser för att prova sin förmåga till självständighet. Exempelvis kan pausen nyttjas om enskild varit sjuk en längre period, återhämtat sig och vill prova om det fungerar utan stöd innan enskild avsäger sig insatserna. Enskild meddelar sin utförare av hemtjänst för att pausa insatser. Efter den pausade perioden meddelas Biståndsenheten av hemtjänsten om enskilds paus och hur det har gått. En omprövning av insatsen kan ske.

3.1.4 SERVICEINSATSER

STÄD

Den enskildes eller hushållets gemensamma resurser och förmågor att utföra eller delta i göromålen ska beaktas i behovsbedömningen. Under ett år ingår, förutom underhållsstäd av maximalt 2 – 3 rum och kök samt hygienutrymmen (damma, dammsuga och torka golv), moment som avfrostning och rengöring av kyl/frys, ugn- och spisrengöring, torka ur köksskåp och torka av köksluckor, städ av balkong och uteplats samt fönsterputs. De momenten ska rymmas inom ramen för beviljad tid och det innebär att den enskilde får avstå viss del av underhållsstäd viss vecka för att få något av de övriga momenten utförda.

1,5 timmar var tredje vecka bedöms tillförsäkra den enskilde skäliga levnadsförhållanden. Tiden för städ är beräknad för 2 - 3 rum och kök. Om bostaden är större städas inte hela bostaden vid varje tillfälle.

Avgränsning:

I insatsen ingår inte sådant som sanering, grovstäd, flyttstäd, vädring av tunga mattor, förråds/vindsstäd, trädgårdsarbete eller snöskottning.

KOMPLETTERINGSSTÄD

När omvårdnadsbehovet är stort eller om andra särskilda skäl föreligger kan den enskilde beviljas kompletteringsstäd utöver ordinarie städ.

Skäl till att beviljas kan till exempel vara inkontinensbesvär, synproblem, demens, allergi och liknande som kan föranleda ett utökat städbehov. Insatsen kan utföras i anslutning till andra insatser för omvårdnad eller service.

30 minuter per vecka bedöms tillförsäkra den enskilde skäliga levnadsförhållanden.

DIGITALA INKÖP

Inköp av matvaror i Sala kommun sker normalt genom att hemtjänsten besöker den enskilde och utför inköpen tillsammans på elektronisk väg, insatsen *digitala inköp*. Sedan ombesörjs hemleverans generellt genom de LOV-företag som är anslutna till Sala kommun via insatsen *hemleverans av matvaror*.

Digitalt inköp är en insats där den enskilde med stöd av hemtjänstpersonal gör sina inköp via en surfplatta som hemtjänsten har med sig. Hemtjänstpersonal ansvarar för att ha med uppkoppling mot butik hem till mottagaren, exempelvis via surfplatta. Via digitala inköp kan den enskilde själv bestämma vilka varor hen vill ha hem och göra ett eget urval. Den enskilde hänvisas till att ordna med betalmöjlighet via konto eller faktura då personal inte hanterar kontanter.

Leveransen av det digitala inköpet hanteras generellt av LOV-företag via insatsen *hemleverans av matvaror*.

20 minuter per vecka bedöms tillförsäkra den enskilde skäliga levnadsförhållanden.

HEMLEVERANS AV MATVAROR

Inköp av matvaror i Sala kommun sker normalt genom att hemtjänsten besöker den enskilde och utför inköpen tillsammans på elektronisk väg, insatsen *digitala inköp*. Sedan ombesörjs hemleverans generellt genom de LOV-företag som är anslutna till Sala kommun, insatsen *hemleverans av matvaror*.

I ansökan om insatsen ska det framgå varför behovet inte kan tillgodoses på annat sätt än genom beslut. Insatsen beviljas inte då den enskilde lever i hushållsgemenskap med annan vuxen som kan utföra insatsen.

Leverans av matvaror efter ett digitalt inköp. Kan innefatta leverans av färdigmat. Leveransen av matvaror hanteras i generellt av LOV-företag. Den enskilde hänvisas till att ordna med betalmöjlighet via konto eller faktura då personal inte hanterar kontanter.

60 minuter per vecka bedöms tillförsäkra den enskilde skäliga levnadsförhållanden.

MEDICINLEVERANS

Medicinleverans är en insats som kan beviljas enskild som har receptbelagda läkemedel och leverans hem inte kan tillgodose på annat sätt. Exempelvis genom närstående. Hemtjänsten har möjlighet att hämta receptbelagda läkemedel på närmaste utlämningsställe. Den enskilde hänvisas till att ordna med betalmöjlighet via konto eller faktura då personal inte hanterar kontanter. Insatsen kan inte beviljas enskild som har läkemedelsövertag via hemsjukvården. Insatsen innefattar inte delning av läkemedel. Insatsen innefattar inte förnyelse av läkemedelsrecept, det ska enskild ombesörja själv. Insatsen innefattar inte leverans av apoteksvaror som ej är receptbelagda.

Insatsen sker i samband med omvårdnadsinsats om enskild har det och debiteras som serviceinsats. 20 minuter per vecka bedöms tillförsäkra den enskilde skäligen levnadsförhållanden.

TVÄTT/RENBÄDDNING

Stöd med tvätt innebär tvätt av den enskildes kläder, sängkläder och handdukar samt strykning av kläder. Stödet omfattar även renbäddning, upphängning eller torktumling samt vikning av ren tvätt.

Om LOV-företag utför insatser är det LOV-företaget som gör bedömning om tvätten ska tvättas i den enskildes hem eller i LOV-företagets lokaler.

2 timmar varannan vecka bedöms tillförsäkra den enskilde skäligen levnadsförhållanden.

KOMPLETTERINGSTVÄTT

När omvårdnadsbehovet är stort eller om andra särskilda skäl föreligger kan den enskilde beviljas kompletteringstvätt utöver ordinarie tvätt/renbäddning. I kompletteringstvätt ingår tvätt och renbäddning av säng vid behov.

Exempel på skäl att bevilja kan vara inkontinensbesvär och liknande som kan föranleda ett utökat tvättbehov. Insatsen kan utföras i anslutning till andra insatser för omvårdnad eller service.

60 minuter per vecka bedöms tillförsäkra den enskilde skäligen levnadsförhållanden.

STÖD MED SÄLLSKAPSDJUR

Den enskilde som innan insatser från hemtjänst har ett sällskapsdjur samt pågående omvårdnadsinsatser från hemtjänst kan få stöd för skötsel av sällskapsdjuret. Insatsen beviljas av speciella skäl om behovet inte kan

tillgodoses på annat vis, exempelvis genom nätverket eller volontär. Stödet kan innefatta stöd i den vardagliga skötseln av sällskapsdjuret i form av kortare rastande promenader, stöd i utfodring samt rengöring av exempelvis kattlåda. Den enskilde ska vara hemma i bostaden när insatsen genomförs och i möjligaste utsträckning vara delaktig i skötseln av sitt sällskapsdjur. Tillfällig omsorg om sällskapsdjur för matning och rastning kan utföras under kortare period om enskild hastigt har behov av slutenvård. Stödet innefattar inte klocklippning, pälsvård, promenader i motionssyfte, tillagning av mat eller veterinärbesök.

Upp till 30 minuter per dag bedöms tillförsäkra den enskilde skäligen levnadsförhållanden. Insatsen fördelas 10 minuter tre gånger per dag. Insatsen gäller ett sällskapsdjur. Flertal sällskapsdjur bedöms inte vara skäligen levnadsförhållanden. Insatsen kan inte beviljas av ekonomiska skäl. Husdjuret får ej uppvisa aggressivitetstecken.

INHÄMNTNING AV VED OCH VATTEN

Stöd med att hämta in vatten beviljas i normalfallet en gång per dygn åt den som inte har vatten och avlopp. Finns vatten och avlopp bedöms behovet vara tillgodosett.

Stöd med att bära in ved och tända i kamin beviljas i normalfallet en gång per dygn åt den som inte har något annat värmesystem än vedeldning. Finns annat värmesystem bedöms behovet vara tillgodosett. Enskild ska ombesörja tillgång till ved på fastigheten. Då insatsen beviljas ska ved och vatten finnas i nära anslutning till bostaden.

Beslut om insatsen fattas 6 månader med skäligt rådrum. Med skäligt rådrum avses att den enskilde ska erbjudas tid för att se över nuvarande boende eller ordna med bostadsbyte. Beslut efter skäligt rådrum kan fattas av nämnd.

3.1.5 OMVÅRDNADSINSATSER

Den personliga omvårdnaden ska tillgodose fysiska, psykiska och sociala behov såsom intag av måltider, stöd med hygien, förflyttning, social och fysisk aktivitet, insatser för att bryta isolering och för att den enskilde ska känna trygghet och säkerhet i det egna hemmet.

TRYGG HEMGÅNG

Syftet med insatsen är att enskild tillsammans med personal på ett tryggt sätt ska kunna kartlägga hur vardagen ska fungera så optimalt sätt som möjligt efter hemgång från slutenvård. Professionerna ska se hur enskild förflyttar sig i sin hemmiljö samt utreda vilka åtgärder eller anpassningar som behöver göras i

bostaden för att skapa bra förutsättningar för att fortsatt bo i ordinärt boende. Trygg hemgång innebär att personal från hemtjänsten möter upp den enskilde i hemmet i samband med hemgången. Hemtjänsten och den enskilde planerar tillsammans insatserna för att tillgodose den enskildes behov av trygghet, omvårdnad och service. Insatserna anpassas kontinuerligt utifrån den enskildes behov. Trygg hemgång kan beviljas enskild som uppfyller något av nedan:

- känner stor oro eller otrygghet i samband med hemgång från slutenvården
- har svårbedömda omvårdnadsbehov i samband med hemgång från slutenvård
- inte tidigare haft hemtjänstinsatser samt har omfattande omvårdnadsbehov

Trygg hemgång ska alltid provas innan bedömning av insatsen korttidsboende. Korttidsboende efter Trygg hemgång kan bli aktuell om behovet inte kan tillgodoses i den ordinära bostaden.

Beslut om Trygg hemgång ska föregås av en utskrivningsplanering som görs under vistelse inom slutenvården. Utskrivningsplaneringen sker i samverkan med den enskilde, berörda professioner; hemtjänst, sjuksköterska arbetsterapeut eller fysioterapeut samt ev. anhörig. Den ordinära bostaden ska vara utredd, fysiska förutsättningar för utförande av insats ska finnas samt att nödvändiga hjälpmedel ska finnas på plats.

Insatsens utformning:

Dag 1: Hemtjänsten möter upp enskild och stannar under ett längre besök i syfte att trygga, se över bostaden och ev. ordna inköp. Hemtjänsten ger enskilt stöd att ta emot besök från andra professioner och informerar om vad som sker.

Dag 2–14: Hemtjänstinsatser kan förändras under perioden utefter behov. Dagtid kl. 07 – 22 sker upp till sex besök (morgonstöd, måltidsstöd x2, tillsyn x2 och kvällsstöd). Nattid kl. 22 till 07 sker tillsyn i första hand via trygghetskamera. Vid behov kan fysiska besök ske. Under perioden ingår dusch 1–2 ggr/vecka, ledsagning vid behov vid ex. återbesök till sjukvården.

Dag 3 (samt vid behov): Avstämning/uppföljning mellan hemtjänst, Rehabenheten, ev. hemsjukvård och enskild (och anhörig). Återrapportering till Biståndsenheten.

Senast dag 10: Biståndsenheten följer upp beslut. Bedömning av fortsatta insatser görs efter att enskild har ansökt.

Beslut om Trygg hemgång är 14 dagar. Om behov av stöd fortsatt föreligger efter 14 dagar ska behoven tillgodoses med andra insatser. Uppföljning och omprövning av beslut kan ske tidigare om behov finns.

TRYGGHETSLARM

Trygghetslarm syftar till att skapa trygghet för den enskilde och de anhöriga. Trygghetslarm innebär möjlighet att påkalla hjälp dygnet runt när oplanerade stödbehov uppstår. Insatsen kan även beviljas som stöd till anhörig som vårdar närstående. Om fler personer som bor i samma hushåll har behov av larm ska varje person ha ett enskilt beslut om larm. Trygghetslarm kan även beviljas enskild som är medboende på särskilt boende. Kriterier för att bli beviljad trygghetslarm är upplevd oro och/eller förhöjd risk att falla.

Vid ansökan om trygghetslarm erbjuds kontakt med Rehabteamet. Rehabteamet erbjuder hembesök för översyn av bostaden samt hjälpmedel.

TRYGGHETSRINGNING

Trygghetsringning beviljas om den enskilde har behov av påminnelser, kortare samtal eller känner otrygghet i sitt boende. Insatsen sker genom att personal ringer den enskilde.

10 minuter per tillfälle bedöms tillförsäkra den enskilde skäligen levnadsförhållanden. Trygghetsringning kan ske regelbundet dagligen eller veckovis.

TILLSYN

Tillsyn beviljas om den enskilde känner otrygghet i sitt boende och blir trygg av kortare besök. Tillsyn kan beviljas vid behov av enklare och kortare praktiskt stöd så som toalettbesök, slängas sopor, hämta post eller för att säkerställa att den enskilde har ätit.

15 minuter per tillfälle bedöms tillförsäkra den enskilde skäligen levnadsförhållanden. Tillsyn kan ske regelbundet dagligen eller veckovis.

MORGONHJÄLP

Insatserna är individuellt bedömda utifrån den enskildes önskemål och förmåga. Med morgonhjälp menas att den enskilde ska få stöd i att bli klar för dagen. Det kan innebära stöd med personlig hygien, frukost, bädda sängen och att se över bostaden.

30 minuter per tillfälle bedöms tillförsäkra den enskilde skäligen levnadsförhållanden. Utförare kan göra bedömning om mindre eller mer tid krävs för insatsen.

MÅLTIDSSTÖD

Den som behöver stöd i att planera eller tillaga måltider kan beviljas måltidsstöd. Måltidsstöd kan ske för lunch och middag. Stödet kan innehålla hela eller delar av momentet så som förberedelse av måltid, enklare matlagning, dukning, servering, sällskap vid måltid, matning, avdukning och diskning. Måltidsstöd kan även vara delegerad sondmatning eller motivationsarbete för att främja lusten att äta. Måltidsstöd kan innefatta stöd i upphämtning av färdigmat under förutsättning att flera moment kring måltiden krävs.

I övrigt beaktas inköp av färdigmat som en serviceinsats – se insatsen *hemleverans av matvaror*.
Stöd med frukost – se insatsen *Morgonhjälp*.

45 minuter per tillfälle för måltidsstöd bedöms tillförsäkra den enskilde skäligen levnadsförhållanden.

KVÄLLSHJÄLP

Med kvällshjälp menas att den enskilde ska få stöd i att bli klar för natten. Det kan innebära stöd med personlig hygien, lättare kvällsfika och att se över bostaden så som bädda upp säng eller plocka undan disk osv.

30 minuter per tillfälle bedöms tillförsäkra den enskilde skäligen levnadsförhållanden. Utförare kan göra bedömning om mindre eller mer tid krävs för insatsen.

Behov av insatser på kvällen efter kl. 22 utförs som insatsen nattinsats av utförare nattpatrullen.

TRYGGHETSKAMERA

Trygghetskamera är en insats där den enskilde har behov av tillsyn nattetid. Fördelen med insatsen är att den inte stör enskilds nattsömn. Om det vid kameratillsyn upplevs som att enskild har behov av insats sker ett fysiskt besök av personal.

Beviljas upp till 2 tillfällen/natt. Tillsynen sker genom kamera som inte spelar in eller har ljudupptagning. Endast extern auktoriserad personal genomför kameratillsynen.

NATTINSATS

Nattinsats beviljas om den enskilde har behov av, praktiskt stöd så som stöd med hygien eller vändning nattetid. Vid behov av stöd med läggning efter kl. 22 utförs insatsen som nattinsats.

Nattinsats beviljas med ett eller fler besökstillfällen per natt. Enskilds behov av nattvila tas i beaktning vid bedömning av antal tillfällen.

Tid anges inte. Nattinsats kan kombineras med trygghetskamera.

DUSCH

Dusch kan innebära hela eller delar av momentet så som handräckning, tillsyn, av- och påklädning eller hygienstöd i säng. Inför beslut kan Rehabteamet göra hembesök för funktionsbedömning och genomgång av hjälpmedel.

30 minuter per tillfälle bedöms tillförsäkra den enskilde skäligen levnadsförhållanden. Vid bedömning av antal tillfällen per vecka ska hänsyn tas till medicinska skäl. Generellt bedöms upp till 2 tillfällen per vecka tillförsäkra den enskilde skäligen levnadsförhållanden.

HJÄLP MED EGENVÅRD

Egenvård är hälso- och sjukvårdsåtgärder som legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal bedömt att en enskild själv kan utföra eller utföra med stöd av någon annan. Vilka åtgärder som kan bedömas som egenvård går inte att ange generellt. Om den enskilde behöver stöd med egenvården kan en ansökan om insats enligt socialtjänstlagen göras och i samband med det lämnas ett egenvårdsintyg. Med intyget ska den dokumenterade planeringen bifogas. Intyg ska innehålla syfte med insatsen, omfattning och längd för insats.

Omfattningen anges i tillfällen per dag i enlighet med egenvårdsintyget. Tid anges ej.

SOCIAL SAMVARO

Syftet med insatsen är att erbjuda möjlighet till social samvaro i eller utanför den enskildes hem för att motverka social isolering. Social samvaro sker tillsammans med den enskilde i bostaden eller i närområdet. Social samvaro kan innebära att dricka kaffe tillsammans, lösa korsord, högläsning eller utveckla det sociala nätverket. Social samvaro kan användas för att uträtta enklare ärenden eller innebära kortare utevistelse i anslutning till bostaden.

I normalfallet ska behovet tillgodoses via träffpunkter, föreningar eller dagverksamhet. Social samvaro kan beviljas den som utifrån funktionsnedsättning eller psykiska hinder har svårigheter att förflytta sig och vistas utomhus samt i övrigt uppfyller kriterierna för insatsen. Insatsen syftar till att undvika social isolering och att bevara hälsa.

Insatsen kan komplettera social kontakt när inga eller få egna sociala kontakter finns. I bedömning av insatser för social kontakt ska den enskildes kontaktnät

alltid vägas in. Den som bor tillsammans med annan person eller har god kontakt med anhöriga, närstående eller vänner bör i normalfallet få sitt behov av social kontakt tillgodosett. Träning som ordineras av reahabteamet ingår inte i social samvaro.

Insatsen social samvaro beviljas upp till 1 timme per vecka. Det är ej möjligt att spara tid att nytta annan vecka.

LEDSAGNING

Ledsagning innebär stöd vid förflyttning mellan platser vid hälsobesök och samhällsbesök. Ledsagning kan beviljas enskild som har nedsatt förflyttningsförmåga samt behov av omvårdnad under tiden för ledsagning. Ledsagning kan beviljas när behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Andra alternativ ska vara utredda och prövade så som närstående, färdtjänst, sjukresa eller kollektivtrafik. Ledsagning kan inte beviljas i trygghetsskapande syfte. Behövs biltransport ska den enskilde bekosta sjukresa, färdtjänst eller kollektivtrafik själv.

Till hälsobesök räknas: sjukhus, vårdcentral, tandläkare, fotvård och rehabiliteringspersonal.

Till samhällsbesök räknas: frisör, bank, kläd- eller skoaffär, postombud, restaurang i närområdet till bostaden och myndigheter.

Ledsagning delas i nivåer:

Nivå 1 – upp till 4 timmar per månad. Exempelvis enstaka vårdbesök.

Nivå 2 – upp till 6 timmar per månad. Exempelvis regelbundna vårdbesök vid sjukdom.

När den enskilde vistas på vårdinrättningen är det vårdinrättningens personal som har det primära ansvaret att hjälpa den enskilde med exempelvis toabesök eller att orientera sig på vårdinrättningen.

Om den enskilde med demensdiagnos eller psykiska funktionshinder kan visa att behovet av ledsagning inte kan tillgodoses på ovanstående sätt, kan enskilde beviljas ledsagning i samband med vårdbesök.

Insatsen beviljas i tid, individuell bedömning i timmar upp till 6 timmar.

Vid behov av mer tid fattas beslut av nämnd.

Den enskilde ska meddela hemtjänsten minst en vecka innan tillfället om möjligt. Hemtjänst tillfrågar den enskilde om närstående kan följa med vid ledsagningen. Bokning av ledsagning kan endast ske då närstående ej kan närvara.

3.2 DAGVERKSAMHET

Dagverksamhet är en insats med syfte att stödja den enskilde till aktivering, social samvaro, miljöombyte och att motverka social isolering. Insatsen kan vara motiverande till aktivitet och komplettera ett begränsat socialt nätverk. Målet med insatsen är att stödja individen att leva ett självständigt liv och underlätta för den enskilde att bo kvar i sitt ordinära boende. Insatsen kan ge stöd i aktiviteter som bevarar funktioner så som balans och koordination. Insatsen kan nyttjas som avlastning för anhörig.

Dagverksamhet finns som behovsbedömd insats med två inriktningar: somatisk och minnesnedsättning. För att beviljas dagverksamhet med inriktning minnesnedsättning krävs intyg på minnesnedsättningsdiagnos.

För att bevilja insatsen krävs behov av praktiskt stöd vid insatsen. I utredning ska framgå vilket behov av stöd enskild har under insatsen samt varför enskild inte kan besöka annan verksamhet.

Exempel: Stöd till följd av minnesnedsättning. Stöd vid förflyttning in- och ut från lokalen samt stöd vid förflyttning under vistelsen. Stöd vid toalettbesök. Stöd under vistelsen till följd av nedsatt syn eller nedsatt hörsel där hjälpmedel inte är tillräckliga.

För att beviljas insatsen krävs att enskild inte kan besöka annan verksamhet. I kommunen finns träffpunkter, verksamheter och föreningar som erbjuder möjlighet till aktivitet och social samvaro. De är inte behovsbedömda.

Insatsen kan beviljas upp till 5 dagar per vecka utifrån enskildes behov.

Första beslut är 6 månader.

Dagverksamhet kan beviljas enskild som är under 67 år och som bor i annan boendeform så som särskilt boende.

Insatsen är kostnadsfri. Den enskilde betalar för måltider, fika samt för resor till och från dagverksamheten.

3.3 KORTTIDSBOENDE

KORTTIDSBOENDE

Korttidsboende innebär att den enskilde tillfälligt har omfattande omvårdnadsbehov som inte kan tillgodoses i den ordinära bostaden. Målsättning med vistelse på korttidsboende är primärt att enskild ska kunna återgå till den ordinära bostaden. Det omfattande omvårdnadsbehovet ska vara under majoritet av dygnet samt att enskild ska vara i behov av något av följande:

- Mobilisering och rehabilitering som inte kan ske i den ordinära bostaden
- Bedömning av legitimerad personal krävs
- Avlastning för vårdande sammanboende anhörig
- Vård i livets slutskede

Under vistelsen på korttidsboende tillgodoses enskilds behov av omvårdnad och HSL-insatser. Enskild har eget rum med tillgång till toalett och dusch samt serveras måltider under vistelsen. Avgift för vistelsen debiteras per dag för omvårdnad samt måltider.

Korttidsboende vid utskrivning från sjukhus beviljas endast efter att insatsen Trygg hemgång har övervägts. För personer med stark oro eller med svårbedömda omvårdnadsbehov ska behoven tillgodoses genom insatser från hemtjänsten. Se rubrik *Trygg hemgång*.

Korttidsboende kan beviljas som en tillfällig lösning i avvaktan på att en omfattande bostadsanpassning genomförs då det bedöms att enskild inte kan återgå till den ordinära bostaden i väntan.

Korttidsboende *beviljas maximalt i två veckor. Undantag* kan göras, efter underlag från legitimerad personal gällande ett långvarigt behov hos den enskilde, då korttidsboende kan beviljas i *maximalt 8 veckor*. Uppföljning och omprövning av beslutet kan ske tidigare om behovet inte bedöms kvarstå.

Om en person som är beviljad korttidsboende blir inskriven inom hälso- och sjukvården eller av annat skäl lämnar korttidsboendet, upphör beslutet att gälla efter 48 timmar. Undantag för beslut om korttidsboende i väntan på plats i särskilt boende.

Personer som beviljats plats i särskilt boende och inte kan vänta i det egna hemmet, beviljas korttidsboende. Beslutet om korttidsboende i väntan på erbjudande om plats i särskilt boende avslutas om personen tackar nej till erbjuden plats i särskilt boende. Den enskilde ska informeras om det i samband med beviljandet av korttidsboende.

Korttidsboende beviljas inte för omständigheter som inte beror på den enskildes omvårdnadsbehov. Exempelvis vid stambyte av det ordinära boendet eller för att den enskilde saknar bostad.

KORTTIDSBOENDE SOM SKYDDSÅTGÄRD

Om enskild är utsatt för våld samt har ett omfattande omvårdnadsbehov kan korttidsboende beviljas vid behov av akut skydd. Det innebär att våldsutsatt eller våldsutövare kan beviljas insatsen. Det är behovet av omvårdnad som avgör vem som beviljas insatsen. Vuxenheten har ansvar för att utreda våld och erbjuda insatser kring våld. Biståndsenheten samverkar för att utreda och erbjuda insatser för omvårdnad. I första hand ska andra insatser användas, så som jourlägenhet med hemtjänstinsatser. Vid omfattande omvårdnadsbehov och akut skyddsbehov kan korttidsboende erbjudas. Vuxenheten ansvarar för att göra skyddsplanering vid placering på korttidsboende samt uppföljning av behov av skydd.

Insatsen avslutas när Vuxenheten har utrett skyddsbehov samt erbjudit andra insatser. Korttidsboende som skyddsåtgärd kan beviljas maximalt 8 veckor.

Observera att beslut om korttidsboende som skyddsåtgärd inte ska skickas hem om det är den våldsutsatta som fått beslut. Beslut lämnas direkt till enskild på korttidsboende.

3.4 VÄXELVÅRD

Växelvård är en insats som kan nyttjas för att möjliggöra avlastning, vila och rekreation för anhörig som vårdar en enskild. Enskild ska ha omvårdnadsbehov. Växelvård innebär att enskild växelvis vistas på en enhet med heldygnsvård och i den ordinära bostaden.

Normalt beviljas växelvård inledningsvis 1 vecka per månad.
Om behovet är omfattande kan insatsen beviljas 2 veckor per månad.

Växelvård som innebär att tidsperioden i korttidsboendet är längre än tidsperioden för hemmavistelse avslås ansökan med hänvisning till att behovet kan tillgodoses med särskilt boende.

3.5 PALLIATIV VÅRD – I LIVETS SLUTSKEDE

Insatser för vård och omsorg ska även vid livets slutskede stödja till självständighet, trygghet och välmående. Vid palliativ omvårdnad i livets slutskede ska enskild ges möjlighet att påverka sin omvårdnad. Palliativ omvårdnad i livets slutskede kan i första hand ges i form av omfattande omvårdnadsinsatser i hemmet. Om den enskilde trots omfattande hemtjänst- och/eller hemsjukvårdsinsatser i hemmet inte upplever trygghet ska personen snarast beviljas plats och har då företräde före andra sökande till korttidsboende.

3.7 SÄRSKILT BOENDE

Särskilt boende är avsett för personer som i den dagliga livsföringen behöver trygghet och närhet till personal samt:

- har omfattande behov av service och omvårdnadsinsatser som inte är tillfälliga och dessa kan vara av såväl psykisk som fysisk art och/eller
- behöver tillsyn eller andra insatser under stor del av dygnet och/eller upplever en så stor otrygghet, ensamhet, osäkerhet eller oroskänsla i sitt ordinära boende att välbefinnandet hotas
- att ovanstående behov inte kan tillgodoses med andra insatser

Hög ålder, otrygghet och social isolering hos den enskilde ska särskilt beaktas vid bedömning av behov av särskilt boende. Den enskilde, som så önskar, ska kunna bo kvar i sin bostad till livets slut. I vissa fall kan det dock, för att den enskildes behov bättre ska kunna tillgodoses, bli aktuellt med nytt beslut och flytt till annan boendeform.

Vid ansökan om särskilt boende genomförs ett hembesök tillsammans med rehabteamet. Syfte med hembesök är att se över nuvarande bostad, möjlighet till hjälpmedel samt eventuellt genomföra funktionsbedömningar. Hembesöket ger underlag kring behovet som ligger till grund för utredning och beslut. Hembesök undviks om det inte krävs för att kunna slutföra utredning och fatta beslut vid exempelvis omfattande hemtjänstinsatser eller kraftigt nedsatt kognitiv förmåga.

Enskild får erbjudande om lägenhet på särskilt boende. Om enskild tackar nej 2 gånger kontaktar boendesamordnare Biståndsenheten. Biståndshandläggare tar kontakt med enskild för att följa upp behovet. Vid kontakten utreds om behovet kvarstår eller inte, alternativt om behovet kan tillgodoses på annat sätt. Om behovet inte bedöms kvarstå avslutas beslut.

Insatsen ska i normalfallet tillgodose behov av omvårdnad, praktiskt stöd, social samvaro samt aktiviteter.

PRIORITERINGSORDNING FÖR SÄRSKILT BOENDE

I boendesamordnarens uppdrag ingår att erbjuda enskilda lägenhet på särskilt boende. Av det skälet beskrivs vilken prioriteringsordning som gäller för fördelning av lägenhet. Prioriteringsordningen gäller aldrig utan undantag och särskilda individuella skäl kan göra att avsteg från prioriteringsordningen behöver göras.

Prioriteringsordning

1. Verkställelse av beslut om sanktionsavgift från IVO
2. Enskild som befinner sig på korttidsboende
3. Enskild som väntar på intern flytt
4. Enskild som bedöms ha ett omfattande omvårdnadsbehov som inte kan tillgodoses i den ordinära bostaden. Utförare av hemtjänst ger stöd i bedömningen
5. Datum för beslut

3.7.1 PARBOENDE

I de fall två makar, sammanboende eller registrerade partners, har beslut om särskilt boende har de enligt 11 kap. 3 § socialtjänstlagen rätt till plats på samma särskilda boende om de begär det. En förutsättning för att paret ska ha rätt att sammanbo i ett särskilt boende är att paret varaktigt har sammanbott eller, om den ena parten i paret redan bor i ett sådant boende, att paret dessförinnan varit sammanboende. En annan förutsättning är att båda parter vill fortsätta att bo tillsammans i ett särskilt boende. Samma särskilda boende innebär att personerna bor i samma lägenhet eller egna lägenheter på samma boende. Parboende förutsätter att båda har egna beslut för särskilt boende.

3.7.2 MEDFLYTT TILL SÄRSKILT BOENDE (MEDBOENDE)

För den som har plats på särskilt boende ingår det i skäligena levnadsförhållanden att kunna sammanbo med make/maka/partner eller sambo. Rätten till medboende inträder när den ena beviljas särskilt boende. Det är den insatsberättigade som ansöker om att ha en medboende enligt 11 kap. 3 § socialtjänstlagen.

En förutsättning för att paret ska ha rätt att sammanbo i ett särskilt boende är att paret varaktigt har sammanbott eller, om den ena parten i paret redan bor i ett sådant boende, att paret dessförinnan varit sammanboende. En annan förutsättning är att båda parter vill fortsätta att bo tillsammans i ett särskilt boende. Den som är medboende har inte rätt till stöd på boendet utan beslut. Om den medboende ansöker och bedöms ha behov av insatser beviljas den enskilde hemtjänstinsatser i särskilt boende som utförs av boendets personal.

3.7.3 HEMTJÄNSTINSATSER I SÄRSKILT BOENDE

Hemtjänstinsatser i särskilt boende avser personer som flyttat med sin partner till särskilt boende och själva saknar beslut om särskilt boende, så kallad medboende. Medboende har samma rätt till hemtjänstinsatser som personer i ordinärt boende. Omvårdnadsinsatser verkställs av personal på det särskilda boendet och serviceinsatser verkställs i första hand av LOV-företag. För den mottagare av hemtjänst som har stora omvårdnadsbehov eller kognitiv svikt kan beslut fattas av biståndshandläggare som innebär att personal på det särskilda boendet blir utförare för hela insatsen.

3.8 ANHÖRIGSTÖD

Enligt 13 kap. 9 § socialtjänstlagen ska ansvarig nämnd erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående med funktionshinder. Närstående är enligt lagen den som vårdas. Anhörig är den som stödjer och vårdar den närstående. Utgångspunkten för behovsbedömningen är den som vårdas och den anhöriges behov av avlastning i omvårdnadsarbetet. Det är den som vårdas som får beslut om insatsen.

Den som vårdar eller stödjer en svårt sjuk närstående i hemmet kan erbjudas olika typer av avlastningsstöd.

AVLÖSARSERVICE I HEMMET

Avlösarservice kan ges dagtid, kvällar och helger efter önskemål och behov. Avlösarservice innebär att en anhörigstödjare kommer till bostaden och tar hand om den som vårdas så att den anhörige får möjlighet till återhämtning och tid för egna intressen. Avlösarservice kan även nyttjas när anhörig ska åka på jubileumsfest, bröllop eller begravning.

Insatsen avlösarservice är avgiftsfri. Insatser beviljas i tid, individuell bedömning i timmar, upp till 12 timmar per månad *.

Tiden nyttjas och planeras i samråd med utförare.

Önskemål om tid för avlösning i hemmet ska göras minst 7 dagar innan.

Det finns ingen garanti för att få den specifika tid som efterfrågas.

Övriga bokningar i mån av tid.

* I kombination med andra anhörigstödjande insatser, exempelvis växelvård, räknas tid för insatsen bort. Bedömning görs utifrån den totala tiden i bostaden.

TILLFÄLLIG AVLÖSARSERVICE I HEMMET

Ibland finns behov av längre sammanhängande tid för avlösarservice i hemmet. Det kan exempelvis vara när närstående ska åka på jubileumsfest, bröllop eller begravning. Kriterier för att bevilja insatser är lika som insatsen *avlösarservice i hemmet*.

Insatsen beviljas för ett tillfälle enligt schablon 12 timmar och den faktiska tiden som nyttjas planeras tillsammans med utföraren. Biståndsenheten meddelar anhörigstödjare direkt vid ansökan för att varsla om datum.

DAGVERKSAMHET SOM AVLASTNING

Dagverksamhet för den närstående kan bli aktuellt om den som är anhörig behöver bli avlastad och ändå vara hemma. Dagverksamhet kan beviljas när närstående exempelvis ska besöka anhöriggrupp.

KORTTIDSBOENDE SOM AVLASTNING, ENSTAKA TILLFÄLLEN

När avlösning i hemmet och/eller dagverksamhet inte är tillräckliga kan avlastning i form av korttidsboende vid enstaka tillfällen vara aktuellt. Skäl till det kan exempelvis vara att den anhörige ska åka bort eller att den anhörige blir sjuk. Insatsen beviljas upp till 14 dagar.

3.9 KONTAKTPERSON

Avsikten med en kontaktperson är främst att tillgodose behovet av en medmänniska när anhörigkontakt saknas eller behöver kompletteras. Vid bedömning av rätten till kontaktperson beaktas den enskildes totala livssituation såsom familjeförhållanden, fritidssysselsättningar, sysselsättning och övriga insatser som beviljats av socialtjänsten.

Insatsen ska ses som ett icke professionellt stöd som ges av en person med engagemang och intresse för andra personer. Insatsen kontaktperson är avsedd att underlätta för den som saknar ett socialt kontaktnät att få en relation med en kontaktperson. En viktig uppgift för kontaktpersonen kan vara att bryta den enskildes isolering genom samvaro och genom stöd till fritidsverksamhet.

Kontaktpersonen kan också ge råd till eller vara förespråkare för den enskilde i olika situationer som inte är av så komplicerad natur att till exempel god man eller juridisk expertis bör anlitas.

Insatsen kontaktperson är avgiftsfri.

Upp till ett tillfälle per vecka bedöms tillförsäkra den enskilde skäliga levnadsförhållanden. Ett tillfälle avser cirka tre timmar.

Riktlinje för Riktlinje för bedömning av insatser enligt socialtjänstlagen (2025:400) för omvårdnad och praktiskt stöd

SALA KOMMUN Vård och omsorg

Telefonnummer: 0224-74 70 00 | E-post: kommun.info@sala.se | Postadress: Box 304, 733 25 Sala

